

ANTROPOLOŠKI MUZEJ SVEUČILIŠTA BRITANSKE KOLUMBIJE: Odmak od uobičajenih pristupa izlaganju i pohranjivanju muzejske građe

IDA VRANIĆ
Etnografski muzej Split
Iza Lože 1
HR-21000 Split

UDK 069(71)
Stručni članak
Professional paper
Primljeno: 5. 10. 2001.

Članak je rezultat suradnje uspostavljene između EMS-a i sveučilišnog Antropološkog muzeja u Vancouveru, te četveromjesečnog neposrednog upoznavanja autorice s mnogobrojnim vidovima djelovanja tog kanadskog muzeja. Ono što ga izdvaja od velike većine muzejskih ustanova, njegov je "otvoreni depo", putem kojega je gotovo cjelokupni fundus dostupan ne samo stručnjacima, znanstvenicima i studentima, već i svakom običnom posjetitelju. Stručno osoblje Muzeja sudjeluje u širokoj muzeološkoj izobrazbi studenata i intenzivno surađuje sa zajednicama od kojih su zbirke potekle. Na izuzetnoj susretljivosti i nesebičnosti u prenošenju znanja i iskustva, i ovom se prigodom osobito zahvaljujem dr. Elizabeth L. Johnson, kustosici i predavačici Antropološkog muzeja Sveučilišta Britanske Kolumbije.

Antropološki muzej Sveučilišta Britanske Kolumbije¹ u Vancouveru, Kanada, osnovan je 1949. godine i sve do 1976. slijedio je tipični, hrvatskoj stručnoj muzejskoj javnosti vrlo dobro poznat obrazac. Ograničen na dio podrumskih prostora sveučilišne knjižnice, nije raspolagao uredima ni radionicama, a izložbeni prostor obuhvaćao je svega oko 150 kvadratnih metara. Kako se muzejska građa kroz donacije i otkupe povećavala, sve je više predmeta završavalo u mraku zatvorenog depoa. No, zahvaljujući sredstvima dodijeljenim od kanadske vlade, 1976. godine Muzej konačno useljava u novoizgrađenu zgradu. Taj nagrađeni projekt istaknutog kanadskog arhitekta Arthura Ericksona nadahnut je tradicijskim graditeljstvom urođeničkog stanovništva Sjeverozapadne obale ovog kontinenta. Čini se da bi Ericksonova spektakularna stakleno-betonska konstrukcija (pa i sama njena lokacija na litici nad Pacifikom), mogla staviti u drugi plan predmete izložene unutar nje, ali se ona zapravo pravilno odnosi prema monumentalnim aspektima tradicijskog rezbarstva i graditeljstva s područja Sjeverozapadne obale (Clifford, 1991: 216). *Sl. 1.*

Najistaknutiji muzejski prostor svakako je tzv. Velika dvorana i upravo njeni betonski stupovi i grede odražavaju način gradnje urođeničkih *velikih kuća* od drva, no za razliku od njih, dvorana je okupana danjim svjetlom koje prodire kroz ogromne staklene površine. Ovim je donekle i izbjegnuta oštra granica između unutrašnjeg i vanjskog muzejskog prostora: deset totemskih stupova i dvije kuće

¹ U daljnjem tekstu UBC MOA (The University of British Columbia Museum of Anthropology).

tradicionalnog stila Haida Indijanaca,² što su podignuti na okolnom terenu kao rezultat suradnje Muzeja sa suvremenim umjetnicima urođeničkog podrijetla, postaju tako sastavnim dijelom izložbe.³ Neposredna blizina tih intervencija na otvorenom i starih totemskih stupova, velikih drvenih ceremonijalnih posuda i kanua koje udomljuje dvorana, čini jasnom glavnu poruku ovog Muzeja: plemenski predmeti dio su neprekinute, vitalne i dinamične tradicije. UBC MOA predstavlja ta (umjetnička) djela kao dio kulturnoga procesa, a ne kao blago otrgnuto od iščezle prošlosti (Clifford, 1991: 218-219). *Sl. 2 - 3.*

Fundus Muzeja obuhvaća arheološki materijal i etnografske predmete iz cijeloga svijeta.⁴

UBC MOA je ipak najpoznatiji po svojoj zbirci predmeta iz primorskog dijela Britanske Kolumbije – provincije na krajnjem jugozapadu zemlje. Tamošnje urođeničko stanovništvo održalo je kompleksne društvene i ceremonijalne aspekte života, kao i žive umjetničke tradicije koje su sve priznatije i cjenjenije od strane galerija, kolekcionara i posjetilaca iz cijeloga svijeta. Danas u Britanskoj Kolumbiji živi 196 indijanskih zajednica, odnosno oko 169.000 pripadnika tih naroda, što u urbanim centrima, što na područjima rezervata, koji su bili i ostali kontroverznim predmetom rasprava. Raspon predmeta u ovoj zbirci kreće se od ogromnih, i po dvadesetak metara visokih, totemskih stupova osobenih upravo za ovo šumovito područje Sjeverne Amerike, do malih remek-djela izvedenih u zlatu i srebru. Sačinjava je oko 5.700 predmeta.

Tu je zatim nekoliko tisuća predmeta drugih sjevernoameričkih kultura, od arktičke Amerike do središnjeg Meksika, te nešto skromniji broj predmeta iz Srednje i Južne Amerike. Važna zbirka Oceanije predstavlja tradicijsku umjetnost i obrte pacifičkih otoka. Afrička i europska zbirka znatno su manje od one azijske, a u njoj prevladavaju predmeti iz Kine, Japana i Koreje.

Neki od najstarijih predmeta u sjevernoameričkoj zbirci sakupljeni su tijekom razdoblja kada se još vjerovalo da urođeničko stanovništvo neće preživjeti posljedice europske kolonizacije. Ova pogrešna pretpostavka da će dotične kulture uskoro posve nestati, potaknula je i potpomogla masovni premještanje njihove materijalne kulture u muzejske ustanove širom svijeta. Unatoč svim nedaćama koje je donijela kolonizacija i industrijalizacija, urođeničko stanovništvo jest opstalo, sačuvalo svoj identitet i kulturu i nastavlja se boriti za svoja politička i ekonomska prava. Ponosno na svoje kulturno nasljeđe, ovo stanovništvo nastoji ga zaštititi i održati, a u tome posljednjih desetljeća napokon dobija podršku i od onih (kulturnih) institucija koje nije samo ustanovilo.

² Upotreba neprikladnog naziva *Indians*, barem u engleskom jeziku Kanade i SAD-a, napušta se u korist onih poput: *First Peoples*, *First Nations*, *Native Peoples/persons* ili *Aboriginal Nations/Peoples*.

³ Treba, međutim, spomenuti i jedan značajni muzeografski nedostatak ove velebne dvorane, a taj je da prirodna, nefiltrirana svjetlost ubrzano narušava fizičko stanje izloženih drvenih predmeta. Jasno je uočljivo da su bojani dijelovi, koji su direktno izloženi svjetlu dana, izblijeđeni u odnosu na one u sjeni. U susjednoj, manjoj ostakljenoj dvorani stakla je pak bilo moguće opremiti filterima bez narušavanja željenog vizualnog učinka.

⁴ Pomalo nesretno rješenje jest smještanje galerije s europskom keramikom 15.-19. st. u sklop UBC MOA-e. Dotična zbirka je, međutim, sastavni dio ostavštine značajnog donatora ovog muzeja, Koernerera.

"Izvjješće Radne skupine o muzejima i prvobitnim narodima"

Neophodno je bar u kratkim crtama naznačiti etički okvir u kojem UBC MOA djeluje.

UBC MOA spremno priznaje da je građa o kojoj je upravo bila riječ, nerazdvojni dio intelektualnog i kulturnog nasljeđa indijanskih zajednica, s kojima zato usko surađuje, odnosno dijeli pravo i odgovornost za brigu o muzejskoj građi i za njenu interpretaciju, pa i spremno odgovara na zahtjeve za povratom privatnih i ceremonijalnih predmeta. U svojim nastojanjima UBC MOA se vodi "Izvjješćem Radne skupine o muzejima i prvobitnim narodima" iz 1992. godine.⁵ Zajednički organizirana od strane Skupštine prvobitnih naroda i Kanadskog udruženja muzeja, Radna skupina je ostvarila etički okvir i preporuke u skladu s kojima ti narodi i kulturne institucije zajedno mogu djelotvorno raditi na predstavljanju urođeničke povijesti i kulture.

Tri su stavke prepoznate kao ključne: pojačano sudjelovanje prvobitnih naroda Kanade u interpretaciji njihove povijesti i kulture u kulturnim institucijama, bolja dostupnost muzejskih zbirki, te povrat određenih artefakata i posmrtnih ostataka.

Prva stavka podrazumijeva uključivanje prvobitnih naroda u procese planiranja, provedbe istraživanja, predstavljanja i održavanja svih izložbi, programa i projekata koji se tiču njihovih kultura. Usaglašeno je da je njihovo pojačano sudjelovanje u radu muzeja ključno za unaprjeđenje predstavljanja i interpretacije urođeničke povijesti i kulture u muzejima. Od izložbi se očekuje da naglašavaju ulogu prvobitnih naroda u nacionalnoj povijesti, nasuprot stereotipnih izložbi koje ih portretiraju kao umiruće, primitivne i inferiorne kulture, bez izravne veze s poviješću same Kanade.

Muzeji, kaže se nadalje, moraju postati forumima za rasprave o relevantnim problemima današnjice. Izlaganje ili tumačenje informacija u svezi s prvobitnim narodima treba se provoditi odgovorno prema zajednici koju se predstavlja, kao i prema znanstvenoj i profesionalnoj etici akademskih i muzejskih zajednica. Preporuča se upotreba izvornih jezika u identifikaciji predmeta u zbirkama i na izložbama.⁶

Pristup muzejskim zbirkama koji treba omogućiti urođeničkom stanovništvu, ne podrazumijeva samo fizičku dostupnost u svrhu razgledavanja, istraživanja, reproduciranja i ceremonijalne upotrebe, već i olakšan pristup

⁵ Assembly of First Nations and Canadian Museums Association, *Turning the Page: Forging New Partnerships Between Museums and First Peoples*, Task Force Report on Museums and First Peoples, 1992.

⁶ Barem u kataloškim podacima nešto recentnijih akvizicija, vidljivo je nastojanje da se predmet zabilježi i pod izvornim nazivom uz onaj engleski. Slična je situacija i s imenima samih urođeničkih naroda. Naime, većina plemenskih skupina u kontaktu s doseljenicima dobila je proizvoljna engleska imena, odnosno identificiralo ih se nazivima koje su skovali rani istraživači i etnografi. U svojoj težnji za samoodređenjem, pripadnici urođeničkih naroda danas traže da ih se naziva imenima koja oni preferiraju, a koja na izvornim jezicima označavaju njihov identitet: selo, kuću, klan ili pleme. Tako narod Nootka "postaje" Nu-cha-nulth, Kwakiutl Kwak-wak'wakw itd. Prijašnja praksa neizbježno je dovodila do pogrešnih identifikacija, što kod urođeničkog stanovništva izaziva ozbiljna negodovanja, a u mnogim publiciranim tekstovima dovodi do pomutnje.

izvorima financiranja, razvojnim strategijama i provedbenim aktivnostima, te obučavanje i zapošljavanje u muzejima i drugim kulturnim institucijama.⁷ Muzeji su obvezni poštovati legitimno pravo prvobitnog stanovništva na dostupnost svetih predmeta i ostalih njima neprocjenjivo bitnih predmeta baštine, kao i odnosne dokumentacije. S druge strane, ovi moraju uzeti u obzir legitimnu brigu muzeja za održanjem i očuvanjem svojih fundusa.

Kao treće, postignut je sporazum o mogućnosti povrata ilegalno prisvojenih predmeta,⁸ posmrtnih ostataka i nekih grobnih priloga, svetih predmeta i onih koji imaju trajnu važnost za neku urođeničku zajednicu ili kulturnu grupu. Kako shvaćanje pojma vlasništva uvelike varira, predviđeno je da se slučajevi razmatraju na pojedinačnoj osnovi, a preporučuje se surađivački pristup zasnovan na etičkim kriterijima, umjesto strogo legalističkog pristupa.⁹

U svojim smjericama za povrat kulturne građe, UBC MOA ističe svjesnost da se u Muzeju nalaze predmeti čija nematerijalna strana utjelovljuje suštinske vrijednosti, znanja i kulturna prava zajednica od kojih su potekli. Prepoznata je i uvažena činjenica da njihova muzealizacija ima neprekidni učinak na vrijednosti i vjerovanja dotičnih zajednica.¹⁰

* * *

U djelovanju UBC MOA-e nastojanja su usmjerena prema poticanju kritičkog mišljenja i razumijevanja među različitim kulturama, te prema razvoju odgovarajućih inovativnih pristupa izazovima prikazivanja i očuvanja muzejske građe.

Tri su izložbena vida koja nalazimo u UBC MOA-i, a svi oni zajedno daju cjelovitu sliku muzejskom posjetitelju. Prvi tip izložbe, koji prevladava u stalnom postavu, naglašava estetske odlike predmeta. Vrsni primjerci skulptura i minijturnih rezbarija Sjeverozapadne obale predstavljeni su kao djela likovne umjetnosti, tj. u okruženju kakvo vlada u umjetničkim galerijama, a tekst legendi sveden je na minimum. Ovako izloženi predmeti mogu se najčešće običi, odnosno sagledati s više strana, dok mjesta za sjedenje pozivaju posjetitelje da zastanu i uživaju u ljepoti predmeta.

Drugi je klasičniji didaktički ili interpretativni tip, koji se javlja i u stalnom postavu i povremenim izložbama. Svojevremeno mu je pripovjedačko organizacijsko

⁷ UBC MOA ne može baš poslužiti kao primjer kad se govori o njihovom zapošljavanju u relevantnim muzejima. Naime, od dvadesetak stručnih muzejskih djelatnika, samo je jedna osoba urođeničkog podrijetla.

⁸ Premda UBC MOA posjeduje dokumente o legalnom prijenosu vlasništva nad većinom predmeta od misionara, etnografa, antropologa, kolekcionara i posrednika, način na koji su ovi sakupili te predmete zna biti dvojben ili uopće nema jasnog dokaza, bilo usmenog, bilo pismenog, o kretanju predmeta prije smještaja u Muzej. Misionari i privatni kolekcionari često nisu bilježili imena izvornih vlasnika i autora predmeta, pa je ponekad na osnovi muzejske dokumentacije izvjesno samo tko je i gdje dotični predmet sakupio.

⁹ Bilo je bojazni da će ovako doći do bitnog osiromašenja muzejskih zbirki, međutim primjer UBC MOA-e to opovrgava. Zahtjevi za povratom vrlo su rijetki: do sada je ovaj muzej pozitivno riješio četiri takva slučaja, a peti je krajem 2000. godine još bio u postupku.

¹⁰ Tzv. *kulturno osjetljiva građa* ima poseban tretman. Tako su, na primjer, predmeti za koje je utvrđeno da ih se ne smije vidjeti ili dirati, osim u specifičnim situacijama i od strane samo određenih osoba, zaštićeni posebnim kutijama.

načelo, kojim se prenose određene poruke, a primarna njegova funkcija jest upotpunjavanje prethodnog, estetskog tipa izložbe i tumačenje pojedinih dijelova fundusa smještenog u muzejskom "otvorenom depou".¹¹ UBC MOA ima jedan od najaktivnijih izložbenih programa među sveučilišnim muzejima u Kanadi (Ames, 1981: 24). Djelomično je tome razlog što su studenti u velikoj mjeri uključeni u djelovanje Muzeja i sa stručnim osobljem rade na organiziranju izložbi i drugih javnih programa.

Otvoreni depo bio bi treći izložbeni tip, premda se tu zapravo i ne radi o izložbi, već spremišnom prostoru u koji publika ima pristup.

Otvoreni depo

Pri izradi projekta nove zgrade Muzeja, koji je oživotvoren 1976. godine, željelo se studentima i znanstvenicima omogućiti lak pristup muzejskoj građi, osiguravajući istodobno povoljne uvjete za fizički opstanak predmeta. Stručni djelatnici su tada odlučili poduzeti slijedeći logični korak i u one kojima bi zbirke bile dostupne, uključiti i široku javnost (Ames, 1977: 68).

Otvoreni, odnosno javni muzejski depo je sistem izlaganja i pohranjivanja kojim se publici osigurava bolji vizualni i intelektualni pristup muzejskoj građi. Podrazumijeva izlaganje gotovo cjelokupnog zbirnog fonda očima javnosti i tako je radikalni odmak od tipičnih situacija u muzejima, gdje je samo mali dio muzejske građe izložen, a sve ostalo je u više ili manje dostupnim depoima. Štoviše, sistem otvorenog depoa uključuje i neposrednu dostupnost podataka o predmetima.

Naspram skoro 2.500 kvadratnih metara izložbenog prostora UBC MOA-e, otvoreni depo se prostire na oko 1.000 i sadrži otprilike 15.000 predmeta.¹² Tu su oni muzejski predmeti koji se trenutno ne koriste u nastavi ili znanstvenim istraživanjima i nisu na izložbama ili posudbama drugim muzejima. Postoji, dakle, stalno kretanje predmeta iz tog prostora i u njega.

Za smještaj predmeta u otvorenom depou korišteni su elementi u tri standardne veličine: veliki stakleni "ormari" za najveće predmete, vitrine s policama za predmete srednje veličine, te niski ormari s ladicama zatvorenima pleksiglasom za predmete manjih dimenzija i veće osjetljivosti na svjetlost. Predviđeno je da posjetitelj, već prema vlastitoj želji i interesu, slobodno otvara brojne ladice s mnoštvom muzejskih predmeta raspoređenih i pričvršćenih pod pleksiglasom.¹³ Osim što je praktičan i prostorno ekonomičan, ovaj način kombiniranja tehnike pohranjivanja i izlaganja predmeta budi znatiželju kod

¹¹ "Otvoreni" u smislu: onaj koji stoji na raspolaganju, raspoloživ, dostupan.

¹² Većina nošnji i ostalih tekstilnih predmeta, kao i onih od papira, zbog velike osjetljivosti na svjetlost i druga štetna djelovanja, smještena je u depou zatvorenog tipa i čeka na ostvarenje sistema pohranjivanja koji će omogućiti bolju dostupnost predmeta, a pritom neće ugroziti njihov fizički opstanak. *Smjernice za smještaj tekstilnih predmeta (Storage of Textiles and Costumes: Guidelines for Decision Making)*, kao rezultat višegodišnjeg istraživačkog rada, objavio je Muzej prvi put još 1983. god. Velika arheološka zbirka nalazi se pak u jednom od prostora za izučavanje muzejske građe.

¹³ Premda se pri smještaju predmeta maksimalno poštovalo načela konzervatorske struke, pa su tako oni i propisno pričvršćeni za podlogu, opetovano i naglo otvaranje ladica neizbježno dovodi do laganog pomicanja predmeta u njima.

posjetitelja, potiče ih na aktivno razgledavanje i pruža im dojam osobnog otkrića predmeta "skrivenih" u ladicama. *Sl. 4.*

Građa je svrstana prema jednostavnom sistemu pretraživanja: geokulturnoj pripadnosti i funkciji. Prva se podjela temelji na onoj američkog antropologa i sociologa Murdocka iz 1967. god., prema kojoj je svaka od šest glavnih kulturnih regija svijeta podijeljena na deset kulturnih područja, a unutar njih su uže kulturne grupe. Nadalje su predmeti razvrstani prema svojim najočitijim atributima koji upućuju na njihovu funkciju i to u četrnaest kategorija (odjeća i nakit, maske, posude, glazbala, kućni inventar, transport, igračke, modeli itd.). Odbačene su kategorije "umjetnost", "šamanski pribor", "magija" i slično, jer takva bi podjela prema kulturološkom značenju, zahtijevala od posjetitelja dobro poznavanje tih značenja u svrhu lociranja predmeta.¹⁴

Slijedeći je izazov bio obilježavanje predmeta u svrhu upoznavanja posjetitelja s onim što razgledavaju. Postavljanje tisuća i tisuća legendi nije dolazilo u obzir, no stručni djelatnici očito nisu oklijevali u svojoj nakani da sa širokom javnošću podijele saznanja o predmetima. Kataloški podaci uneseni su u središnju kompjutersku bazu podataka kanadskih muzeja, od koje su natrag dobijeni računalni ispisi za svaki pojedini artefakt. Ti su ispisi potom uvezani u tzv. knjige podataka i postavljeni u svaki odnosni odjeljak otvorenog depoa, pa se pomoću alfa-numeričkih oznaka koje nose predmeti i kartice s podacima, relativno lako uspostavlja veza među njima. *Sl. 5.*

U dosta slučajeva posjetitelja Muzeja može iznenaditi nedostatak podataka o provenijenciji, funkciji ili značenju predmeta, ali ovo nije nešto čime se UBC MOA razlikuje od većine drugih muzeja, samo što su u njihovom slučaju ti nedostaci predočeni širokoj javnosti. Načelno se podaci na karticama produbljuju i proširuju s onim novoprikupljenima, a taj je proces olakšan činjenicom da su sad svi nedostaci i eventualne pogreške izložene kritici javnosti; kontinuiran je doprinos posjetitelja u identificiranju predmeta i ispravljanju netočnih kataloških podataka. Već prema mogućnosti, proširenje znanja o predmetima, a što se potom očituje potpunijim rubrikama na karticama, rezultat je ekspertize. Tako je, na primjer, podatke o zbirci koja potječe od Kwagiulth naroda temeljito revidirala bivša kustosica Muzeja, ujedno pripadnica Kwagiulth U'mista društva iz Alert Baya u Britanskoj Kolumbiji (Ames, 1977: 73).

Sistem otvorenog depoa svakako predstavlja određeni problem za zaštitu fizičkih osobina i cjelovitosti predmeta, ali stanje se u UBC MOA kontinuirano prati, odnosno održava se primjerena temperatura i relativna vlažnost, a zrak i svjetlost se filtriraju. Temeljno načelo ovdje je maksimalna dostupnost muzejske građe i to u okviru ograničenja zadanih potrebama njenog fizičkog očuvanja. Dakle, preventivna zaštita nimalo se ne zanemaruje, ali se uvijek promatra u odnosu spram dostupnosti. Već prema orijentaciji muzeja i prirodi zbirke, omjer dostupnosti i zaštite varira od muzeja do muzeja, a kako je MOA prvenstveno

¹⁴ S druge strane, netko koga zanima npr. simbolizam u kanadskoj dekorativnoj umjetnosti, neće ovakvu klasifikaciju predmeta smatrati zadovoljavajućom (Blackbourn, 1986: 24). Problem takve vrste, međutim, nije specifikum ni sistema otvorenog depoa niti ovoga muzeja: klasifikacija i grupiranje predmeta temeljne su prijemne točke u povijesti muzeja. Vođene u prvom redu sistematičnošću (nasuprot tematske obrade), odnosno temeljene na znanstvenoj osnovi, razumljive su i pristupačne znanstvenicima temeljnih disciplina koje izučavaju dotični muzejski materijal, ali ne uvijek i široj publici.

usmjeren na obrazovni i znanstveni rad, dostupnosti se neizbježno pridaje više pažnje nego drugdje.

Otvoreni depo ne zadovoljava podjednako potrebe različitih tipova posjetitelja. Studentima, znanstvenicima i umjetnicima on omogućava relativno nesmetan vizualni pristup širokom rasponu materijala, kao i kataloškim podacima. Za razliku od zatvorenog, tj. klasičnog muzejskog depoa, koji zahtijeva stalnu angažiranost stručnog osoblja, ovakav depo zainteresiranima pruža mogućnost da i bez stručne pomoći identificiraju predmete, a za eventualnu daljnju obradu dotičnih predmeta poslužiti će susjedni prostori za izučavanje muzejske građe.¹⁵ Pokazalo se, međutim, da se većina najavljenih istraživača zadovoljava već samim vizualnim pristupom predmetima.

Prosječnim posjetiteljima, odnosno turistima, čiji obilazak Muzeja obično traje između 30 i 60 minuta, ovaj sistem izlaganja i pohranjivanja prilično je zahtjevan, jer traži od njih da sami uspostave veze među predmetima i odrede kontekst. Njihove potrebe u pravilu zadovoljava manje predmeta, a više popratnog, interpretativnog materijala, pa ih se upućuje na izložbene prostore Muzeja i audiovizualne programe (Ames, 1981: 24).

Nerijetko je sistem otvorenog depoa predmetom kritike javnosti, čiji se kriteriji prosudbe temelje na usporedbi s uobičajenim i dobro poznatim načinima izlaganja; muzejski su stručnjaci pak skloni njegovom uspoređivanju sa studijskim depoima. Zamjerke su i rezultat primjene puno viših kriterija u ocjenjivanju otvorenog depoa, nego nekog običnog depoa. Paradoksalno, ali čini se da je glavni problem u tome što je otvoreni depo UBC MOA-e predizajniran i suviše dobro izgleda, a da bi bio prepoznatljiv kao spremište, što u osnovi jest. Ovo djeluje zbunjujuće na mnoge posjetioce koji pod spremištem, pa tako i onim muzejskim, podrazumijevaju mračne i prašnjave tavanačke prostore ili pokrajnje prostorije. A kako nije postavljena jasna fizička granica između izložbenog i ovog prostora, posjetitelji se šetajući Muzejom odjednom nađu usred otvorenog depoa, koji ne odgovara njihovim predodžbama o tome kako treba izgledati izložba, što izaziva komentare o pretrpanosti vitina i o velikoj neujednačenosti predmeta s obzirom na njihovu vrijednost.¹⁶ *Sl. 6.*

Problemi očito nastaju zbog nerazaznavanja različitih izložbenih tehnika, pa bi u prvom redu to trebalo učiniti jasnim za posjetitelje, jer svaka zbirka koju se smjesti u javni muzejski prostor, već samim tim postaje izložbom (Blackbourn, 1993: 23).

Zagovornici sistema otvorenog depoa u prilog svojim tezama često navode pojačanu potrebu javnosti za dostupnošću muzejske građe i informacija o njoj, te da povećana dostupnost predmeta i kataloških podataka privlači puno širu publiku. No, čini se da se to ne može potkrijepiti čvrstim dokazima što bi ih pružila muzeološka literatura ili provedene studije. Neka istraživanja, nasuprot, pokazuju

¹⁵ Osim što služe kustosima i drugim stručnim djelatnicima Muzeja, vanjskim istraživačima, te za rad sa studentima, ovi prostori s kontroliranim pristupom su mjesta gdje se nerijetko sastaju grupe ljudi domorodačkog podrijetla, kojima muzejska građa pomaže u revitalizaciji raznih vidova tradicijskoga rukotvorstva.

¹⁶ Fundus se, naravno, ne sastoji isključivo od neprocjenjivo vrijednih predmeta (u materijalnom smislu) i unikatnih primjeraka. I dok većina muzeja u svojim *stalnim* postavima ima uglavnom reprezentativne primjerke, ovdje nalazimo i brojne istovrsne predmete i one koji su, ako se nepravedno zanemari njihova dokumentarna vrijednost, gotovo bezvrijedni.

da nema značajne razlike u broju i tipu posjetitelja muzeja s otvorenim depoom i onih bez njega (ibid.).¹⁷

Dobro poznavanje strukture posjetitelja od strane muzejskog osoblja neophodno je u planiranju sistema otvorenog depoa, jer je samo na taj način moguće na zadovoljavajući način udovoljiti raznovrsnim potrebama ljudi koji dolaze u muzej.

Unatoč svim zamjerkama koje mu se mogu uputiti, sistem otvorenog depoa pruža posjetiteljima izvanrednu priliku da uživaju u cijelom bogatstvu muzejskih fundusa i predstavlja istinsku demokratizaciju u djelovanju muzeja.

Literatura:

Ames, Michael M., "Preservation and Access: A Report on an Experiment in Visible Storage", *Gazette*, Summer-Fall 1981, 22-33.

* * * "Visible Storage and Public Documentation", *Curator* 20, 1977, 65-79.

Assembly of First Nations and Canadian Museums Association, *Turning the Page: Forging New Partnerships Between Museums and First Peoples*, Task Force Report on Museums and First Peoples, 1992.

Blackbourn, Cathy, "Visible Storage", *Museum Quarterly*/Fall 1986, Vol. 15, No. 3, 22-26.

Clifford, James, "Four Northwest Coast Museum: Travel Reflections", *Exhibiting Cultures*, 1991, 212-254.

Lambert, Anne M., *Storage of Textiles and Costumes: Guidelines for Decision Making*, University of British Columbia Museum of Anthropology, 2000.

Museum of Anthropology at the University of British Columbia, *Guidelines on Repatriation of Canadian First Peoples' Cultural Materials Housed in MOA*, 2000.

THE MUSEUM OF ANTHROPOLOGY AT THE UNIVERSITY OF BRITISH COLUMBIA: A Departure from Traditional Concepts of Storing and Displaying Museum Collections

(Summary)

The University of British Columbia Museum of Anthropology is Canada's largest teaching museum and one of its most popular public museums. Its collections include both archeological material and ethnographic objects from around the world, but it is best known for its collections from the aboriginal peoples of coastal British Columbia. Through exhibitions, public programs and education, it encourages use of the collections to foster understanding of and respect for First Nations and other cultures represented there.

Since the opening of a new Museum building in 1976, MOA has been experimenting with a form of visible storage - a combined storage and display

¹⁷ Istraživanje provedeno u ranim 1990-im u *The Margaret Woodbury Strong Museum* u Rochesteru, New York, koji također ima otvoreni depo, pokazalo je da ipak 97% posjetitelja čine bijelci (u gradu s brojnom crnačkom populacijom), te da ih više od polovice spada u one s visokim obrazovanjem i visokim godišnjim prihodima.

technique intended to provide the public with greater visual and intellectual access to collections.

Through a special four-month internship at the Museum of Anthropology, the author of this paper was able to learn of all the numerous aspects of MOA's operations. On this occasion the author expresses gratitude particularly to Ms. Elizabeth L. Johnson, a curator and lecturer at UBC MOA, for generously sharing her professional knowledge and experience.

Popis slika

1. Zgrada Antropološkog muzeja Sveučilišta Britanske Kolumbije.
2. Djelić unutrašnjosti Velike dvorane s monumentalnim djelima urođenika Sjeverozapadne obale.
3. Dvije tradicijske kuće Haida naroda, rekonstruirane 1960-ih na muzejskom terenu.
4. Ladičari za smještaj predmeta u otvorenom depou.
5. Podaci o predmetima u otvorenom depou dostupni su putem računalnih ispisa uvezanih u knjige.
6. Jedna od vitrina s predmetima u otvorenom depou.

Sl. 1

Sl. 2

Sl. 3

Sl. 4

Sl. 5

Sl. 6

